

מסורת הש"ס

א) [פסחים טז, ט] שם ת"כ חוריע פ"יב הי"ג, ספרי נשא א, א מכות יב: ע"ש, ד) ע' ספרי מסעי קט, ה) מגילת ט: תמורה יד ת"כ אחרי פ"ט הל' ה-ה, ספרי ראה סה, ירוש' מגילה פ"א סה"א, ו) [תמורה יד:] ת"כ שם ה"ו, ו) ירוש' מגילה פ"א הי"א ועי' שם הי"ב ופסחים פ"ד ה"ד, ח) [מגילה ט:] ירוש' מגילה שם, ט) ראה יהושע ה' י, ו) [נע' מה שטרלו מו' לעיל ט:] ד"ה לע"פ ובמנחות ז' ד"ה מה, ופי' מ"ש לעיל מה. במו' ד"ה ואמאן, ט) [ויכ"כ מו' שנת קמח, ד"ה ומנן ועי' מ"ש על דרך]

הגהות הב"ח

א) (רש"י ד"ה וכל שהצטור וכו' ככלל מותרות צמות יחיד כלי"ל והכ"ה):

שינויי גוספאות

א) צ"ל אי"כ נמצאו (ש"ח):
ב) משתלחין חוץ למחנה ארת והתורה אמרה בדרך ישוב לבדו ישוב שלא יהיו נמצאים אחרים וישובים עמו. אלא כוללה הוו ומחנה גולה לא יהיו קלטה ומאי לא יהו וכו' (ש"ח: ט)
ג) כך בחייד, כך מקום במקומך [סוף המקום שלך (גכ"ו)].
ד) אשר ינוס שבמה מלמד שהיו ישראל נכסוף במדבר להיבין (ש"ח: יד)
ה) צ"ל בחדר פלכו ונשכי' ונשי' ונ"ש פלכור:
ו) תיבת היה נמחק (ש"ח: יז)
ז) צ"ל מנחות וניירות קריבין בכתבה. ובק"ל אטו אלא רש"י שלג גרס כן בגמ':
ח) צ"ל ליחיד מציאו מתי' וק"ל (ש"ח: יט) ונתי' אומ' יתן, וכן תלפ' צי"מ ונכ"ס' הנייה קולט:
ט) אע"פ ותמורה' רש"י עי"ב משעת שיהיה כלי"ל אטו אלא רש"י [ב] צי"ל ליחיד (ש"ח ופרי"ח)
י) אחת וב ראות טמא נפש כלי"ל (ש"ח: יא)
יא) צ"ל איך שם עזר מחנה. ומתיב' קבע נמחק (ש"ח: יב)
יב) מתיב מקום נמחק (ש"ח: יג)
יג) צי"ל טקף ובשילה דקאמר משיולו ואילך שהפרישו ירושע עיר מקלט:
יד) צמחיה' מקלט.
טו) צי"ל הנייה קולט:
טז) אע"פ דבור זה, ועי' פסד"מ תלקו הדבורים ללפנינו (דק"ס ויכ"ב ב"ח: ו') לעיל אות ו', ועי' בחי"י:
יז) צ"ל ככלל. ומתיב כו' נמחק (ש"ח: כ)
יח) כתיב ויחננו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח (יהושע ט: כלי"ל [הגרד"ה]: כא)
יט) צ"ל פסחים (ש"ח: כב) ולקמ"י (בי"ח):
כ) צ"ל קרבו, וכן בסמוך (ש"ח: כד)
כא) בין אהל מועד כלי"ל (ש"ח: כז)
כב) צ"ל וזהו (ש"ח: כז)
כג) צ"ל ומשעמיהו (כתח"י וד"ה):
כד) צי"ל טקף נדרים ונדבות וקריב' בממה קטנה:
כה) בקטנה אלא הד"ה (בי"ב [שסכ"י וד"ה]: ל)
כז) צ"ל אובלן [לב]
כח) צ"ל הוי כיצא (באה"ח: לג)
תיבת כו' נמחק (באה"ח:

פרת חטאת

נמאלו זצין וטמאי מתים משתלחין חוץ למחנה.
שכינה לצדה דהא

שניהם מותרין במחנה ישראל כדאמרין בפסחים בפי' אלו דברים (דף סו.):
מחניהם. שני מחנות משמע אחת ו' לכל זב ואחת לכל טמא נפש אלא ודאי הואי מחנה לזיה ומשתלחין טמאי מתים ממחנה שכינה

ומותרין במחנה לזיה וזצין ובעלי קריין משתלחין חוץ למחנה לזיה:
אלא מאי מחנה ישראל לא הואי. ומשילא חוץ למחנה לזיה שוב אין שם א' קבע מחנה והרי הוא כשדה בעלמא ומותרין מנזרעין לישב שם האריכין להשתלח ממחנה ישראל וישבו עכשיו עם הוצין:
אי"כ נמאלו זצין ומנזרעים. חוץ למחנה לזיה בלצד:
אלא כולוה סווי. ודקמני לא היו אלא שתי מחנות לענין קליטה הוא דנסתלקה תורת מחנה לזיה מלקלוט את ההורגים שוגג:
ושמאי נך מקום י' צחייד. רמז לו הקב"ה למשה צמתה תורה שיזכה למנוה וזו כדכתיב (דברים ד) אלו יצידל משה שלש ערים בסוף ארבעים שנה י':
נך מקום. המקום שלך דהיינו מחנה לזיה אף הוא נקלט י':
מכאן אמרו כן לזי. שהיה י' דר בערי מקלט שכל ארבעים ושמנה עשרות של לזים ערי מקלט היו כדאמרין במס' מכות (דף יד.) ואם הרג בשוגג גולה לאחד מערי חציריו דדריש ביה נמי הכי ושמתי נך מקום אף הלזים גולים:
ואם גלה בעלזו. עצמו כגון משכונה לשכונה:
פלכו קולטו. דומיא דמדבר שהיה י' מחנה לזיה קולטת:
כל הנידר והנידז קרב צממה. קטנה דאילו צממה גדולה ע"כ קרבו חוצת כצור דכתיב ט' ויעשו את הפסח בגלגל אלא בקטנה ואמר י' דקרבי נדרים ונדבות ולא חוצות ובתורת כהנים מני לה י' כהדיא לר' מאיר:
מנחום וניירות. נידר ונידז הוא וקרבי:
כל שאין נידר ונידז אין קרב צממה. קטנה כדיליף טעמיה לקמיה [ע"כ] שאין יחיד מקריב חוצה בשעת היתר הצמות ואפילו

בגדולה וצבור בקטנה לא מקריב כו' י' אישתכח דאין חוצות קריצין בקטנה. ואי קשיא לר' מאיר א"כ יחיד לא עשה פסחו בגלגל וקרא כתיב ב' ויעשו את הפסח (במדבר ט) פסח קרבן צבור קרי ליה דאסי ככנופיא במס' יומא (דף גא.) והכי נמי בדרי"ש קתני אף צבור לא הקריבו אלא פסחיהם ב' אלאמה קרבן צבור קרי ליה. לקמן ב' יליף טעמא דכולהו:
לא קרבי ב' כו'. לאפוקי מנחות וניירות **מועד שזמזדר**. דהיינו כל הקרצנות כולן נדרים ונדבות וחוצות (שקצוע להם זמן) מקריצין צאהל מועד שזגלגל דהיא צמה גדולה. והשתא פליג אדרי"מ ואדרצנן דמדקמני כל שהצבור כו' לאשמעינן דאין חילוק צאהל ב' מועד שזמזדר לאהל מועד שזגלגל מכלל דשמעיניהו לרי"מ ורבנן דאמרין יש חילוק ומה ב' חילוקו שאין יחיד מקריב זו חוצות וטעמיהו ב' נמי שמעינן לקמן [ע"כ] דאפי' צממה גדולה לא קרבי ליחיד אלא נדרים ונדבות ולר' מאיר מנחות וניירות ככלל ב' (ב):
צמות מופרות. צמות יחיד:
ובצמו שצראש הגג. היא צמת יחיד:
אלא עולה ושלמים. ולא מנחות וניירות:
וכאן וכאן.

צמת צבור ובצמת יחיד לא קרבו בהן ליחיד אלא עולות ושלמים. ולקמן [דף קיח.] פריך היינו תנא קמא דהא חכמים דלעיל נמי הכי אמרי:
ר' שמעון פליג אכולהו דכולהו ספירא להו דאין חילוק לצבור צין מדצר לגלגל צממה גדולה ורבי שמעון אומר אף צבור עזמם לא הקריבו בגדולה יותר מיחיד בקטנה ב' אלא פסחים כו'. אצל לא ב' פר העלם דצר ושעירי עזודת כוכבים לא קרבו להם בגלגל:
ל

זבחים

קזי.

בשעת סילוק המסעות אין נפסלין אלא מוליכין עמו ובמקום חנייתן אוכלין ב' במחנה כך פירש בקונטרס ונראה דאף שעת א' הליכתם שרי כיוון דאמרין לעיל (דף סא.) אע"פ שנסע אהל מועד הוא דוקא לקדשים קלים אע"פ שנסע אהל מועד הוא אצל קדשי קדשים דצעי מחילה כיוון

דנסתלקו מסעות אין מחנה שכינה קיים ולחם הפנים ושאר קדשי קדשים מיפסלי ציונא כדמוכח במנחות בפי' שמי הלחם (דף טה.) ולעיל בפי' קדשי קדשים (דף ס.) דלומר בשני מקומות קדשים נאכלין ומוקי לה בקדשי קדשים ולאחר שיפרכו לזים את המשכן היינו כל זמן שלא נסע מכל וכל דעדיין המוצח וקלעי החצר במקומן וא"ת בריש שמי הלחם (מנחות דף טה.) דפליגי בלחם הפנים אם נפסל במסעות ומפרש דצמסודר כ"ע לא פליגי זלא מיפסלי כי פליגי במסולק מלאן דלומר אינו נפסל כדדרשינן דלע"פ שנסע אהל מועד הוא ואידך ההוא לדגלים הוא דאתא פי' להודיע אחז דגל יסע תחלה והשתא אמאי לא משני דאתא לקדשים קלים ולקדשי קדשים קודם סילוק הקלעים? ו**התורה אמרה בדר ישוב**. שלא יהו טמאים אחרים וישכים עמו ואע"ג דהך סוגיא לרי"ש והך דרשא לר' יהודה דלר"ש דריש ליה מקרא אחריתא בפסחים בריש אלו דברים [דף סח.] ניחא ליה להשי"ס לאקווי דרשא הפסוטה והקפירה?
פלכו קצשתו. קף דגושה צממיה (א) כמו נסך נסכו:
עיר שקצשתו בבר. עיקר קרא ציונא שרג צעיר מקלטו ומרזייהו מניחו צמכות פ"ב (דף יב:) הרג צאותה העיר גולה משכונה לשכונה ולזי גולה מעיר לעיר ושמא היינו למתחלה דצן לזי גולה מעיר לעיר אצל דיעבד הא אמרי' דלס גולה לתוך פלכו פלכו קלטו ומפלך לפלך היינו מעיר לעיר ואם גולה לתוך פלכו כגון משכונה לשכונה וזה משמע פי' הקונטרס אי נמי גם

למתחלה אין זקוק לצאת מן העיר והא גדולה לעיר אחרת כדי להלך כולה ובתחומה דאי צעירו משכונה לשכונה אם חור לשכונתו כינא ב' חוץ למחוס:
כל הנידר ונידר קרב בבמה. אפי' מנחות וניירות קרב צממה קטנה כדמפרש ושאין נידר ונידז אין קרב צממה קטנה דאילו צבור אין מקריצין בקטנה וחוצות דיחיד אפי' בגדולה לא קרבי בשעת היתר הצמות לר' מאיר כדמוכח מלתא דר' יהודה כדפי' בקונטרס דמדקאמר ר' יהודה כל שהצבור ויחיד מקריצין כו' מכלל דשמעיניהו לר' מאיר ורבנן שיש חילוק וזהו חילוקו שאין יחיד מקריב חוצות בגלגל אפי' צממה גדולה דר' מאיר ורבנן דרשי לא מעשו בגלגל ככל אשר אנחנו עושים פה היום חוצות ואפי' צממה גדולה אלא איש הישר צעיניו יעשה ישרות דהיינו נדבות ר' יהודה סבר דכי כתיב הישר אצעיניו קאי דהיא צמת יחיד:
רבי שמעון אומר אף צבור לא הקריבו כו'. פי' בקונטרס ר"ש פליג אכולהו דכולהו ספירא להו דאין חילוק לצבור צין מדצר לגלגל צממה גדולה ור"ש אומר אף צבור עצמן לא הקריבו בגדולה יותר מיחיד בקטנה אלא פסחים כו' ב'

בישראל בגלות שניה. וגם הוא נכון. ומיהו לתרווייהו פירושו מאי דקאמר מאי קרא דישראל מייתי ראיא לבן לוי כדפרישית (עירובי מצות יב.):

עין משפט ונר מצוה

א מיי' פ"ג מהלכות ביאת המקדש הלכה ג:
ב ב מיי' פ"ח מהלכות רוחם הלכה ה:

תורה אור השלם

- מוזכר עד נקבה תשלחו אל מחוץ למחנה תשלוחם ולא יטמאו את מחניהם אשר אני שכן בתוכם: במדבר ה, ג
- כל ימי אשר תדבק בו יטמא טמא הוא בדרך ישוב מחוץ למחנה מושבו:

- ויקרא יג, מו
וְאֶשֶׁר לֹא צִדָּה וְהָאֲלֹדִים אֲנִי לְיָדוֹ וְשׂוֹמְיוֹ לִךְ מִקֹּדֶם אֲשֶׁר יָנוֹס שְׂקוֹה:

- שמות כא, יג
כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֶׁב עַד מוֹת הַבְּחַן הַגָּדוֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַבְּחַן הַגָּדוֹל יָשׁוּב הָרָצָח אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:

- במדבר לה, כח

מוסף רש"י

ולא יטמאו את מחניהם חן מחנה לזה ומחנה לזה. מדלל כתיב מחנה, משמע מחנה לכל אחד ואחד ואחם חרמי מנחות כמיני, וישלחו מן המחנה, מתוך למחנה תשלוחם, והאי מתוך למחנה: דמלרע יתן לו מחנה שלמים: דמלרע ישוב טמא אחר עמו. כגון זכים וטמאי ממים, למדנו שכלונו של מלוכע שאח' חמור מטייל (פסחים טו.) בחייד. כאן הנציטוח הקב"ה למשה שזכה למטה זו כמיו שהגדיל שלש ערים: מקום מקומן. שהיה מחנה לזיה קולטת, ואף ערי מקלט יהיו ערי לזיה: מפלך, פלך, מדינה: מאי קרא. דפלו קולטו, כי בעיר מקלטו ישוב. קרא ימינא הוא דמלא למכתיב פי' שם יצא (מכות יב:) שאין נידר ונידז אין קרב בבמה. פסח ומעלת צממה לא קרבי (עירובי יד.):

ליקוטים

מכאן אמרי' בן לזי שהרג גולה וכו', יש לפרש מכאן אמור שיש מקלט גם (הלויים) [ללזין] ההורג דקא מצי אמר משה ושמתי לך, (ופי' בתרא דלעיל) וכיון דכן דרתי המקלט הוא דירתם ויצטרכו לגלות מפלך לפלך. אבל רש"י זיל פי' במסכת זבחים דמכאן דאצי"ג דלכתחילה גולין מפלך לפלך מיהו אם גלה בן לזי לפלכו פעם (אחרת) [אחת] וחזר והרג שם פלכו קולטו משכונה לשכונה כי היכי דעבדינן בישראל. והיינו דאמרינן אמר רב אחא בריה דרב איקא מאי קרא דעבדינן הכי אפילו בישראל שהיה בעיר מקלטו והרג שם נפש אחרת בשוגג שהיה גולה משכונת לשכונה, דכתיב כי בעיר מקלטו ישוב עיר שקלטתו ככו, והאי קרא ודאי לא מוכח דמיירי דלעלמא. כן גי' לפרש שיטה זו. וי"א דמאי דאמרין דבן לזי פלכו קולטו בדריבא אף בהריגה וגלות ראשונה דקאמרינן דדינינן ליה